

АСКАНІЯ-НОВА

Антологія публікацій
та друкованих видань

1845–1945

Том 3

Асканія-Нова

Антологія публікацій
та друкованих видань
(1845-1945)

Том 3
(1926-1927)

Київ – Чернівці
«Друк Арт», 2020

УДК 502(082.1)1845-1945
А90

Упорядники
О. Василюк, Л. Ластікова, В. Пархоменко

Науковий редактор
В. Гавриленко

А90 Асканія-Нова. Антологія публікацій та друкованих видань (1845-1945). Том 3: 1926-1927 / упоряд. О. Василюк, Л. Ластікова, В. Пархоменко ; наук. ред. В. Гавриленко. – Київ – Чернівці : Друк Арт, 2020. – 392 с. – (Серія «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 15)

ISBN 978-617-7849-38-3

Антологія, яку продовжує це видання, включає у хронологічному порядку публікації українською, російською, німецькою, французькою та іншими мовами, присвячені «Асканії-Нова». Асканії, як заповіднику і Асканії, як зоопарку. Збір матеріалів антології тривав близько трьох років. До третього тому включені 84 публікації, датовані з 1926 по 1927 рік включно. Правопис та мова публікацій збережені згідно з оригіналами. Частина джерел, зібраних упорядниками, на цей час існує лише у 1-2 примірниках і нерідко – лише за межами України. Подібна антологія видається вперше.

Видання започатковане 2019 року, оскільки в цей рік виповнюється 100 років, відтоді як Асканія-Нова вперше отримала державний охоронний статус – була оголошена заповідником.

Збірка буде цікавою багатьом дослідникам: професійним природоохоронцям, біологам, історикам, краєзнавцям, бібліографам.

УДК 502(082.1)1845-1945

У оформленні видання використана оригінальна графіка із зображенням асканійських павичів з публікації «Heck L. In der Taurischen Steppe Herbsttage bei Friedrich Falz-Fein in Askania Nova Von Prof. Dr. L. Heck Direktor des Zoologischen Gartens in Berlin, 1902-1903. S. 17-38».

ISBN 978-617-7849-38-3

© Ukrainian Nature Conservation Group, 2020

Неминуща актуальність комплексних наукових досліджень у заповіднику, які пережили десятиліття

Гортаючи пожовтілі сторінки оригінальних статей щодо історії, наукової і природоохоронної діяльності в Асканії-Новій у другій половині 20-х років минулого століття, мимоволі виникають порівняння із сучасністю. Маючи за плечима не один десяток років дослідницького досвіду, без всякого сумніву можу констатувати, що саме комплексний підхід до організації наукових досліджень, який наразі преважує при формуванні наукових програм, закладався саме тоді. Накопичення фактичних даних щодо екосистемних процесів, які вже несли на собі відбиток впливу заповідності, отримали своє осмислення і оформлення у вигляді наукових праць у виданнях 1926–27 рр. В цих же виданнях ми знаходимо і перший переклад українською мовою роботи Франца Теетцмана про історію формування німецької колонії з описом кліматичних умов, списком видового різноманіття рослин, методикою визначення продуктивності травостою, які дають можливість означити зміни, що відбулися на цій території впродовж 100 років. Друкарський верстат залишив нам пам'ятні відбитки текстів урядових постанов про створення державного заповідника, наполегливі зусилля і боротьбу вчених за його існування у перші роки після заснування, які супроводжувалися голодом і розрухою. Але повчальним є той факт, що навіть у надскладні часи історії нової держави знайшлися мудрі люди, які розуміли виключну важливість збереження осередків природи, підняли значення Асканії-Нової на загальнодержавний рівень і не допустили остаточного руйнування її природи та господарства. Не можна оминати той факт, що і після смерті Фрідріха Фальц-Фейна (2 серпня 2020 року виповнюється 100 років цієї сумної події), доки було можливо, асканійці і провідні вчені продовжували підтримувати зв'язки з його братом Володимиром, що потім лягло в основу останніх даних щодо стану Асканії-Нової після 1918 року, відображених у його книзі. Варто згадати видатних вчених Й.К. Пачоського, О.А. Янату, О.О. Браунера, М.В. Шарлеманя, В.Г. Аверіна, Б.М. Зава-

довського, які безперервно турбували український уряд стосовно необхідності збереження спадщини Фальц-Фейна. Це надзвичайно повчальне і актуальне питання, значення якого, як ми наразі бачимо, не зменшилось навіть ще через століття, і посилюється з огляду на подальший, незрівнянний з 20-ми роками минулого століття, вплив на природне середовище.

З переліку видань 1926–1927 рр. можна побачити, що відбувся черговий, більш високий, виток дослідницької діалектичної спіралі, і нове покоління вчених, з нових позицій, почало формувати і виконувати програми вже на заповідній території. Так щасливо збіглося, що покоління класиків ґрунтознавчої, ботанічної, зоологічної науки, які були знайомі з Асканією-Новою ще за часів Ф.Е. Фальц-Фейна, залучило молодь для проведення гідрологічних, ґрунтознавчих, альгологічних, ботанічних, ентомологічних, орнітологічних та теріологічних досліджень. При цьому значного розмаху набули дослідження з морфології та анатомії диких і сільськогосподарських тварин, а також експерименти з гібридизації. В подальшому одні напрямки, як геоботанічне картографування, дослідження енто- та екзодинамічних процесів у заповідних степових екосистемах, вивчення особливостей росту і розвитку господарськи цінних та рідкісних диких тварин, набули певної перманентності і продовжуються до цього часу, інші, через помилковість обраного напрямку (як віддалена гібридизація диких тварин із їх свійськими родичами), зрештою зійшли нанівець і були згорнуті. Але всі вони залишили значний слід у науці, яка продовжувала розвиватися в Асканії-Новій.

*Віктор Гавриленко,
директор Біосферного заповідника «Асканія-Нова»
імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН*

Передмова від упорядників

Видання є третьою частиною з циклу публікацій антології про заповідник «Асканія-Нова» і включає матеріали, що були опубліковані у 1926-1927 рр. Як і попередні випуски, антологія містить лише публікації, присвячені «Асканії-Нова» як заповіднику і як зоопарку (ми не розглядали досить численні матеріали про селекційну роботу зоотехнічної станції, забезпечення колгоспу тракторами та ін.).

Для цього періоду нами відібрано 84 публікації українською, російською, німецькою та англійською мовами. Правопис збережений згідно з оригіналами. Варто зазначити – в окремих випадках у тексті оригінальних примірників були закреслені прізвища науковців та керівників заповідника, які були в 30-ті роки оголошені ворогами народу і мали бути «стерті» з історії. Зокрема, це насамперед стосується Х.Г. Раковського, В.В. Станчинського, О.А. Янати та Б.К. Фортунатова. В антології нами були відновлені і правильно зазначені всі закреслені в оригіналах прізвища. Низка праць до нашого часу збереглася в бібліотеках України та СНД в одиничних примірниках, оскільки після 30-х років багато видань були вилучені у спецфонди або знищені (детальніше див. Передмову в першому томі).

У 1927-1928 роках у Асканії-Нова відзначалося 100-річчя (на той час ювілейну дату відраховували від року, коли вперше землі нинішньої «Асканії-Нова» були придбані графом Ангальт-Кетенським), тому у цьому томі представлено значну кількість публікацій про історію заповідника минулих років та пам'ятних статей до ювілею. Низка публікацій присвячена періоду громадянської війни, проте, на жаль, у статтях цього періоду замовчувалася правда про нищівну дію Червоної армії та інших збройних формувань, які перебували в заповіднику в 1917-1919 роках (W. N., 1921)¹.

Варто зазначити, що 1927 рік виявився вирішальним в історії Асканії-Нова – саме цього року (20 липня) урядом Української РСР затверджено положення про збереження 32 000 га цілинного степу Асканії-Нова. У своєму рукописі, датованому 1933 роком С.І. Медведєв зазначав: «Как важное достижение здесь следует указать, на утверждение площади «абсолютного» заповедника в размере 6.600 га, вместо 500 бывших до тех пор (Старый заповедный участок) и выделение в связи с этим (в конце 1925 – начале 1926 г.) нового большого участка, так называемой «Успенской Степи» с ориентировочными границами»². І хоча намагання розорати заповідний степ продовжувалися у наступні роки, на цей час впровадження наукової роботи та збереження степу посіли у житті заповідника лідируючу роль. Насамперед, з 1925 року в заповідник почав приїжджати В.В. Стан-

¹ [W. N.] «Асканія Нова» при большевиках // Сегодня, 152. 9.07.1921. С.2

² Медведєв С. І. Заповедник «Чапли» и его значение в изучении природных условий степи. Рукопис: написано 10 лютого 1933 року. Біологія та валеологія. Харків, 2008. Вип.10. С. 74-91.

чинський і брати активну участь в його роботі. Зокрема, за свідченнями В.М. Грамми, 1925 року він «участвовав в работе Комиссии, созданной для определения направления и уточнения научно-исследовательских работ в заповеднике Аскания-Нова. Он рекомендовал Сергею Ивановичу провести биоценологические исследования в украинских целинных степях на примере хорошо изученной группы насекомых – прямокрылых»¹. Всі опубліковані матеріали Комісії вміщені нами у томі 2 Антології².

1927 року активно велось відстоювання наукової діяльності в заповіднику від тиску господарників, що прагнули бачити Асканію-Нова радгоспом. Зокрема, П.К. Козлов (див. с. 257) наголошував: «Наукова частина в Державному Заповідникові поставлена слабо... її треба піднести на потрібну височінь». В публікації відомого письменника Остапа Вишні того часу теж йшлося про актуальність наукової роботи (с. 49): «А от з науковою частиною трохи не так. Вона відстає в своїх роботах од господарської. Бідненькі лабораторії (ентомологічна, орнітологічна). Наукові робітники перебувають в умовах, сказать, не зовсім добрих».

В.Г. Аверін доклав багато зусиль для збереження заповідника як наукової установи у роки його становлення (див. Передмову в томі 1) і 1927 року також відзначав (с. 222): «...превалирование утилитарных интересов над интересами охраны и восстановления степной природы – должно, как можно скорее, свести на нет».

Ця боротьба виявилася переможною, і саме період, представлений у цьому томі Антології, був вирішальним в цьому.

Оскільки з середини 20-х років у заповіднику проводилися активні дослідження флори та фауни, побачила світ низка публікацій, присвячених рослинності і степовим екосистемам, а також фауні – кажанам, птахам. Серед найбільш значимих варто вказати праці Н.Т. Дідусенко та А.І. Прошкіна (с. 52) по планктону, Й.К. Пачоського, Є.М. Лавренко та Ф. Теетцманна по степах (с. 72, 280), М. Клокова по гвоздиках (с. 243), а також праця М.С. Шалита про вплив випасу овець на рослинність (с. 336). По тваринах – дослідження М.В. Шарлеманя по птахам (с. 148), В.Г. Аверіна та А.Н. Формозова по кажанам (с. 222, 332). З'являються перші публікації С.І. Медведєва по комахам заповідника (с. 303), який в подальшому зіграє одну з ключових ролей у історії заповідника (про це буде детальніше сказано у передмові до тому 6 Антології).

З 1926 року налагодилось видання наукового часопису заповідника «Вісті Першого Державного Степового Заповідника «Чаплі» (кол. Асканія-Нова)». Що цікаво, починаючи з 1926 року, наукові публікації самого заповідника починають чисельно та за обсягом матеріалу переважати над усіма друкованими роботами, що видавалися заповідником до 1930 року включно.

¹ Грамма В. М. Очерк о жизни и научной деятельности профессора Харьковского университета Сергея Ивановича Медведева: к 100-летию со дня рождения С.И. Медведева и к 50-летию Харьковского энтомологического общества. Известия Харьковского энтомологического общества. 1998. Т. 6 (2). С. 154-163.

² Обслідування Першого державного степового заповідника України «Чаплі» (Асканія-Нова) ім. Х. Г. Раковського / Калюжний Н., Липський В., Свиренко Д., Третьяков Д., Станчинський В., Опоков Е., Яната О., Редикорцев В. Украинский охотник и рыбовод, 1925. №2. С. 22-23; №4. С. 18-19; №5. С. 24-26.

Велика кількість робіт ботанічного спрямування викликана першою масштабною експедицією спеціалістів-ботаніків з різних установ, що відбулась у Асканії-Нова 1926 року. О.А. Яната писав про цю експедицію: «...секція провела, за дорученням С.-Г. Наукового Комітету (на спеціальні кошти) в таких місцях: ...3) Цілинні степи Держзаповідника «Чаплі» (к. Асканія-Нова), у червні, підчас сінокосів, коштами Заповідника; у цій експедиції, за керівництвом Н. Шостенко (з Харкова), брали участь: М. Шалит (з Чаплів), Я. Лепченко (з Києва), А. Порецький (з Ленінграду), О. Еліяшевич (з Дніпропетровську), В. Танфільєв (з Одеси), Ф. Левин (з Харкова)...»³. Також тоді закладена низка справжніх моніторингових програм, робота за якими фактично продовжується і в наш час. Про це відомо з рукопису С.І. Медведєва 1933 року: «...проведен ряд работ по морфологии и физике местных почв: ...В. Францессоном и Н. Савиновым 1925-1926 гг., причем последними составлена систематическая карта почв заповедника (Н.Б. Вернандер, 1928). По ботанике проведены некоторые флористические, а главным образом, геоботанические исследования, как на территории Заповедника, так и в окружающем районе. Из флористических работ укажем исследование ...М.С. Шалытом и Н.А. Шостенко в 1925-1928 гг. (стационарные работы), кроме того проведено 3 одновременных экспедиционных обследования всей территории заповедника под руководством проф. А.А. Янаты – в 1925-1926 гг. и Н.А. Шостенко – в 1927 г. ...Наконец, Л.Н. Тюлиной и позже М.С. Шалытом изучалась растительность перелогов и восстановление целины, а последним, кроме того, влияние выпаса на растительность степи и сорная растительность полей. В результате, собран большой гербарий флоры заповедника и его района, составлены карты распределения растительности по годам (1925-1926-1927 г). По зоологии позвоночных проводились фаунистические исследования – некоторые биологические наблюдения и, как отдельный вопрос, изучение пролета птиц. ...С 1926 по 1929 г. А.А. Шуммером проводилось фаунистическое изучение позвоночных (млекопитающих, птиц, рептилий, амфибий) Аскании-Нова и ее района, изучение биологии отдельных видов и наблюдения над пролетом птиц. ...По зоологии беспозвоночных (главным образом, насекомых) работа велась по систематике, фаунистике и зоогеографии, а также некоторые экологические исследования»⁴. Фактично, наукова діяльність Асканії-Нова стала своєрідним еталоном для довгострокових моніторингових робіт заповідників. За результатами цих робіт у 1930-х роках були опубліковані фундаментальні теоретичні та методичні праці В.В. Станчинського. До нашого часу така наукова робота ведеться вже у всіх існуючих заповідниках та має назву державної програми «Літопис природи».

В. Пархоменко, О. Василюк.

³ Яната О., Кузьменко А. Звіт про діяльність Ботанічної секції С.-Г. Наукового комітету України в 1925–1926 році (1/X 1925 – 31/X 1926). Труды сільськогосподарської науки, 1927. Т. 1. Вип. 3. С. 172-185.

⁴ Медведєв С. М. Заповідник «Чаплі» і його значення в изученні природних умовий степи. Рукопис: написано 10 лютого 1933 року. Біологія та валеологія. Харків, 2008. Вип.10. С. 74-91.

Подяки

До антології включені публікації, збережені у бібліотеках Інституту зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України, Інституту ботаніки імені М. Г. Холодного НАН України, Науковій бібліотеці ім. М. Максимовича, НБУ ім. В. І. Вернадського, Національній сільськогосподарській бібліотеці НААН, Національній історичній бібліотеці України, Книжковій палаті України ім. Івана Федорова, Національній бібліотеці України для дітей, Харківській державній науковій бібліотеці ім. В. Г. Короленка, Bibliothek Museum für Naturkunde, Berlin, бібліотеці Інституту морських біологічних досліджень ім. А. О. Ковалевського, бібліотеці ЗІН РАН, наукових фондах Полтавського краєзнавчого музею, Мелітопольського краєзнавчого музею, біосферного заповідника «Асканія-Нова», приватних збірках Сергія Білоконя, Віктора Пархоменка, Віктора Гавриленка, Михайла Кулішова, Віталія Кавурки та Юрія Щура.

Також ми вдячні за можливість користуватись відкритими фондами рідкісних видань, що надаються онлайн-бібліотеками (Цифровий архів періодики «LIBRARIA», Краєзнавча електронна бібліотека ХДНБ, Національна електронна бібліотека РФ, Національна електронна дитяча бібліотека РФ, «Столыпін – слуга народу», Бібліотека науково-популярної літератури по біології Олександри Горяшко, Фундаментальна електронна бібліотека «Флора і фауна» Олексія Шипунова, DocMe.ru та ін.).

Висловлюємо щирі подяки всім, хто сприяв віднаходженню зібраних у антології літературних пам'яток: Raake Hans-Ulrich, Ользі Акімовій, Юлії Дунаєвій, Андрію Пржиборо, Сергію Білоконю, Михайлу Кулішову, Юрію Москаленку, Ніні Гавриленко, Денису Давидову, Наталії Щebetюк, Вікторії Тротнер, Юрію Малахову, Руслані Джагман, Олексію Гончаренку, Олександрю Шиндеру та Олександрю Зіненку. Також дякуємо всім, хто допоміг виконати найважчу технічну роботу з переведення фотовідбитків рідкісних видань у тексти: Вікторії Грицанюк, Ірині Коваленко, Михайлу Кулішову, Уляні Романюк, Ігорю Сіренку, Ользі Лакизі, Анні Чащиній, Миколі Солімчуку, Петрові Бузунку, Наталії Добровольській, Тимуру Плющу, Анні Ніколенко, Лідії Стрельченко, Ользі Бабчук, Віктору Магомету, Анастасії Кучер, Анні Василюк, Богдану Кученку, Олександрю Кукшину, Олександрю Бубелі та Любові Львівській, Вікторії Падалко, Галині Гузь, Вірі Янчук, Анастасії Зінченко, Наталії Доценко, Андрію Новікову, Павлові Романову, Світлані Гусак, Юлії Щербі, Андрію Петрушенку, Ользі Кяго, Талі Винарській, Зоравару Марвату, Ірині Черкаській, Катерині Онищенко, Олені Мітрянській, Анастасії Бужорі, Марії Савченко. Окремо дякуємо Олексію Марущаку, Наталії Добровольській, Вікторії Падалко, Світлані Гусак, Катерині Чернишовій, Максиму Безносу та Олександрю Різуни за роботу із особливо важким блоком публікацій – старими німецькомовними текстами та Олександріві Батурину – зі старими текстами французькою. Також Ангеліні Русановій та Галині Гузь, які змогли покращити якість картосхем та інших графічних ілюстрацій, використаних у антології.

Публікації, тексти яких не вдалось знайти

Окрім 84 публікацій, датованих 1926-1927 роками, включених нами до третього тому антології, за 2,5 роки пошуків у наукових виданнях ми виявили посилання на ще 1 джерело за цей же період, тексти якого нам знайти не вдалось. Це невідоме джерело подаємо окремо. В разі якщо це джерело, а також інші додаткові матеріали, будуть знайдені до завершення видання нашого циклу, вони будуть вміщені у додатковий том.

1926

1. Радченко Я. Заповідник «Аскания-Нова». Украинский Экономист, 1926. – №11 (1612). 15.01.1926.

Іменний покажчик публікацій¹

Boissier – 243. ¹	Бабчук О. – 8.
Petri Bernhard – 134.	Баланін – 202.
Heck L. (Генн, Гекк) – 2, 231, 263.	Батурин О. – 8.
Heinrot'a – 263.	Бедфордский – 263.
Matschie – 263.	Безнос М. – 8.
Meyer – 129.	Белехов П. П. – <u>203</u> , 241.
Merriam H. – 333.	Бер – 332.
Raake Hans-Ulrich – 8.	Біберштейн – 244.
Softel – 263.	Білокінь С.І. – 8.
Thaer – 134.	Блазиус – 332.
West – 55, 56.	Бляхер Л. – 330.
A.C. – 221.	Борзаківський Ол. – <u>225</u> , <u>231</u> .
Аверін В.Г. – 3, 41, 43, <u>195</u> , <u>222</u> , <u>223</u> , <u>224</u> .	Бородин И.П. – 262.
Акімова О. – 8.	Браунер О.О. (Бравнер) – 3, 30, 362.
Андржиевский – 248, 249.	Брінкен – 124.
Ангальт-Кетенський – 237, 330, 334.	Бубела О. – 8.
Ахматов – 40.	Бужора А. – 8.
	Бузунко П. – 8.
	Бутов – 41, 43.

1 Підкресленням відмічені згадки про осіб в авторстві статей

- Бучушкан – 30, 41, 43.
Бэккер – 293.
Василюк О.В. – 5.
Ватагін – 237.
Вильгельм, король прусский – 334.
Винарська Т. – 8.
Висоцький Г.В. – 274, 275, 292, 301.
Вишня О. – 50.
Віленський Д. – 371.
Врангель – 44.
Вульф Е. В. – 35, 36, 37.
Гавриленко В.С. – 3.
Гавриленко Н. – 8.
Гончаренко О. – 8.
Гребень Л.К. – 238, 241.
Греков П.І. – 25.
Грицанюк В. – 8.
Грінченко Б. – 221.
Гроте Г. – 174.
Гузь Г. – 8.
Гусак С. – 8.
Дабахов И. А. – 29.
Давидов Д. – 8.
Двойченко П. А. – 29.
Дергунов Н.І. (Н.И.) – 186, 328, 334.
Десятова-Шостенко Н. О. (Desjatova-Shostenko) – 38, 51, 239, 339, 365, 371.
Джагман Р. – 8.
Дзевановского С. А. – 80, 100
Дідусенко Н. – 52, 330, 362.
Добржанський Ф. Г. – 70.
Добровольська Н. – 8.
Дойч А. С. – 29, 32.
Долтов – 41.
Доценко Н. – 8.
Дохран К. – 371.
Друлев И. Л. – 37.
Дубняк К. – 220.
Дубровський В. – 240.
Дунаєва Ю. – 8.
Еліяшевич О. – 371.
Єнкен Б. – 370.
Завадовський М. М. (Завадовский) – 3, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 37, 262, 328, 329, 368.
Закусила – 41.
Залесский К. М. (Залеський, Заліський) – 37, 252, 275.
Заседателев А. – 29, 32.
Зеров – 112.
Зіненко О. – 8.
Зінченко А. – 8.
Зоз І. – 276, 371.
Іванов И. – 262, 367.
Іванов М. Ф. – 29, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 240, 336.
Ільмінська Л. – 8.
Кавурка В. – 8.
Казакевич Л. – 296.
Калениченко – 250.
Калетасв Г.І. – 24.
Калмыкова А. А. – 339.
Капніст – 364.
Караваєв В. – 70, 285.
Карасев – 252.
Касян Я. – 201.
Клепов Ю.Д. – 241.
Клепинин Н. Н. (Клепінін М.) – 29, 30, 32, 37, 195, 242.
Клоков М. – 243, 253, 371.
Коваленко І. – 8.
Коварский А.С. – 203, 254.
Кожевников Г. А. – 107.
Козлов П.К. – 255, 257, 368.
Колодько (Ко-ко) – 50, 203, 240, 263, 265.
Комш А. Г. – 248.
Конвенц – 239, 263.
Користінський К.Ф. – 22.
Котов М.І. – 247, 248, 252, 266, 371.
Крилов – 243, 249.
Кузнецов Н. И. – 29, 31, 32, 33, 35, 36.
Кузьменко А. – 369.

- Кукшин О. – 8.
 Кулішов М. – 8.
 Кумбатин – 164, 166, 167, 169, 177, 179.
 Кученко Б. – 8.
 Кучер А. – 8.
 Кяго О. – 8.
 Лавренко Є.М. – 218, 220, 247, 250, 252,
 267, 280, 297, 301, 371.
 Лакиза О. – 8.
 Ластікова Л.О. – 5.
 Левін Ф. – 281, 371.
 Ледебур – 244, 249.
 Ленін В.І. – 290.
 Лепченко Я. – 371.
 Литвинов – 253.
 Любимов – 41.
 Маевський І.С. – 253.
 Магомету В. – 8.
 Малахову Ю. – 8.
 Маньковський – 41, 42, 43.
 Марват З. – 8.
 Марущак О. – 8.
 Махов Г. – 268, 292.
 Медведєв С. І. (Медведів, Медведєв) – 49,
 303.
 Мензбира М.А. – 110, 111.
 Микола І (Николай І) – 237, 282.
 Мілгавзен – 117.
 Мітрясова О. – 8.
 Москаленко Ю. – 8.
 Моркевич М. В. – 29.
 Николаєв – 37.
 Ніколенко А. – 8.
 Новіков А. – 8.
 Огнев С.І. – 332, 334.
 Окминская – 41.
 Окснер А. М. – 279, 283.
 Онищенко К. – 8.
 Падалко В. – 8.
 Паллас – 306.
 Пархоменко В. – 5.
 Пахомов П. А. – 37.
 Пачоський Й. К. (Пачосский) – 3, 30, 72,
 112, 128, 148, 153, 207, 241, 243, 247,
 248, 249, 282, 284, 293, 296, 328, 330,
 347, 348, 349, 350, 362, 365.
 Петерс – 108, 109.
 Перелешин В. І. – 285.
 Перелешин С. Д. – 332.
 Петропавловський А. – 288.
 Петрушенко А. – 8.
 Плющ Т. – 8.
 Подушкін – 148, 149, 150, 151, 154, 156,
 158, 161.
 Под'япольський Н.Н. – 290.
 Порецький А. – 371.
 Портенко Л.О. – 186.
 Постригань С. П. – 292, 371.
 Потоцький – 364.
 Преображенський Г.А. – 243, 246.
 Пржиборо А. – 8.
 Привалов І.М. – 103.
 Прошкіна Н. – 52, 330, 362.
 Прянішніков О. – 371.
 Радзівіл – 364.
 Раковський Х. Г. – 40, 44.
 Рібергер Г.І. (Рибергер Г.К., Ребергер) –
 26, 49, 103, 107, 108, 109, 148, 159,
 170, 174, 186.
 Різниченко В. – 100, 329, 362.
 Різун О. – 8.
 Різцов А. – 371.
 Ролл – 55.
 Романов П. – 8.
 Романюк У. – 8.
 Россинський Д. М. – 107.
 Русанова Г. – 8.
 Рябков – 293.
 Савченко Я. М. – 29, 32, 33, 34, 35, 36, 43.
 Савченко М. – 8.
 Свиренко – 56, 57, 62, 63.
 Семенов-Тянь-Шанський А. П. – 303.

- Синицкий Н. П. – 37.
 Сіренко І. – 8.
 Сіянко К.Е. (Сиенко) – 22, 148, 170, 174, 179.
 Скворцов – 170.
 Снігиревський С. – 148, 155, 157, 159, 161, 174, 175, 180, 183, 184, 188.
 Соловйов Н. – 371.
 Соколов Н. – 101, 102, 104.
 Соколов В. – 307.
 Соколовський О. – 371.
 Солімчук М. – 8.
 Солодуб – 40.
 Спригін – 276.
 Станчинский В. В. – 327.
 Стахорський В. – 371.
 Стевен – 84.
 Стрельченко Л. – 8.
 Сушкин П. П. – 35, 36, 37.
 Талієв В. Ів. – 252, 253, 262, 293.
 Танфільєв В. – 371.
 Тарасов – 237.
 Тарнані І. – 327, 329, 331.
 Тецман Ф. (Тестцман, Теетцманн) – 3, 101, 112, 113, 129, 330.
 Тиннеман – 108, 109.
 Ткаль – 192.
 Тротнер В.В. – 8.
 Тюлина Л. Н. – 75.
 Турчанинов – 248.
 Уваров Б.П. – 306.
 Фальц-Фейн Ф.Е. (Falz-Fein F, Ф.Е., Фальц-Файн, Фальцфейне) – 2, 3, 4, 10, 22, 26, 27, 40, 44, 45, 46, 48, 50, 70, 71, 72, 87, 89, 102, 107, 108, 148, 160, 175, 176, 177, 206, 208, 212, 215, 217, 221, 237, 239, 258, 259, 260, 262, 282, 284, 288, 334, 364, 367, 368.
 Фальц-Фейн С.Б. – 19.
 Фальц-Фейн В. – 3.
 Фальц – 207.
 Федоровський О. – 362.
 Фейн (Файн) – 207, 237.
 Фляксбергер К. – 370.
 Формозов О.М. (А.Н.) – 223, 332.
 Фортунатов Б. К. – 29, 30, 31, 34, 41, 136, 141, 145, 203, 328, 329, 335.
 Францессон В. А. – 352.
 Холодковский Н. А. – 109, 111.
 Центилович М. Ф. – 252.
 Чапельского Б. – 75.
 Чащина А. – 8.
 Черкаська І. – 8.
 Черкасский М. – 108.
 Чернишова М. – 8.
 Чубаров А. И. – 32.
 Чубар В. – 201.
 Шалит М. М. (Shalyt M., Шаліт, Шалыт) – 38, 49, 281, 336, 371, 372.
 Шарлемань М.В. (М.Ш.) – 3, 148, 188, 220, 282, 330, 362, 364.
 Шенеман – 170.
 Шептицкий Г. – 192.
 Шиндер О. – 8.
 Ширяев Г.І. (Shirjajev) – 244, 246, 248, 274, 276.
 Шмальгаузен – 245.
 Шостенко Н.А. – див.Десятова-Шостенко.
 Шпет – 70.
 Штамм А. – 193.
 Шумер О. О. – 49.
 Щebetюк Н. – 8.
 Щерба Ю. – 8.
 Щур Ю. – 8.
 Энгель С. – 366.
 Юрович – 368.
 Якушкін І.В. – 25.
 Ямковой Д. И. – 240.
 Яната О.А. (О. Я) – 3, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 41, 42, 43, 112, 113, 127, 128, 135, 242, 268, 282, 301, 360, 368, 369.
 Янчук В. – 8.

Показчик періодичних видань

- Бюллетень Зоотехнической Опытной и племенной станции в Госзаповеднике «Чапли» (б. Аскания-Нова), 1927. – 239, 336.
Вісті, 1926. – 48
Вісник Київського ботанічного саду, 1927. – 283.
Вісник Природознавства, 1927. – 195, 196, 220, 239, 255, 267, 327, 329, 331
Вісті ВУЦВК, 1926. – 145.
1927. – 280.
Вісті державного степового заповідника «Чаплі» ім. Х. Раковського (к. Асканія-Нова), 1926 – 9, 10, 20, 29, 37, 39, 40, 41, 44, 52, 70, 72, 100, 112, 148, 188.
Діло, 1926. – 47.
1927. – 202, 239.
Дневник Всесоюзного съезда ботаников в Москве в январе 1926 г., 1926. – 51.
Доклады Академии Наук СССР, 1927. – 332.
Збірник узаконень і розпоряджень робітничо-селянського уряду України, 1927. – 178.
Известия, 1927. – 257.
Искры Науки, 1927 – 290.
Материалы по исследованию почв и грунтов Херсонской губернии, 1927. – 284.
Наукові Записки по біології (за редакцією проф. Білоусова та М. Котова), 1927. – 243, 266.
Охорона пам'яток природи на Україні, 1927 – 196, 223, 241, 281.
Приложение к газете «Украинский Экономист», 1927. – 221, 238, 242, 254, 265, 288, 335, 365.
Природа, 1927. – 282.
Пролетарська правда, 1927 – 225, 231, 364.
Радянський мисливець та рибалка, 1926. – 192.
1927. – 195, 222.
Радянський селянин, 1926. – 47.
Радянський селянин, 1927. – 224.
Русское Энтомологическое Обозрение», 1927. – 303.
Свобода. Український дневник (Урядовий орган запомогової організації Український народний союз в Злучених державах Америки), 1927. – 201.
Труди сільськогосподарської ботаніки, 1927. – 253, 292.
Труди сільськогосподарської науки, 1927. – 369.
Труди Фізично-Математичного Відділу / Збірник Праць Зоологічного Музею, 1927. – 285.
Україна: Науковий Двохмісячник Українознавства (Під ред. акад. Михайла Грушевського), 1927. – 362.
Украинский охотник и рыболов, 1926. – 107, 141, 193.
Украинский Экономист, 1927. – 263.
Український мисливець та рибалка, 1926. – 136.
1927. – 222, 368.
Экран, 1927. – 366.

Зміст

Неминуща актуальність комплексних наукових досліджень у заповіднику, які пережили десятиліття	3
Передмова від упорядників	5

1926

[б/а] Матеріали до історії заповідника. 1918 рік. Постанова 1-го зїзду природників України по докладу К. Залеського «Современное положение охраны Аскании-Нова».	9
[б/а] Матеріали до історії заповідника. 1919 рік. Декрет об объявлении бывшего имени Фальц-Фейна Народным заповедным парком	10
[б/а] Матеріали до історії заповідника. 1919 рік. Состояние Аскании-Нова (по данным обследования Рад. Комісією)	10
[б/а] Матеріали до історії заповідника. 1920 рік. О состоянии Аскании-Нова (Доклад заведующего зоопарком и другими научными учреждениями Аскания-Нова, доцента Таврического Университета М. М. Завадовского (в заседании Таврического Университета)	20
[б/а] Матеріали до історії заповідника. 1920 рік. Протоколы Совещания по вопросу об Аскания-Нова, созданного Сельско-Хозяйственным Научным комитетом Украины и гор. Симферополе 20 – 24 декабря 1920 г.	29
[б/а] Матеріали до історії заповідника. 1921 рік. Index Seminum Ascania-Nova (SEKTIO BOTANICA) PRO MUTUA COMMUNITATIONE OFFERT GENERA IN ORDINE ALPHABETICO DISPOSITA SUNT.	37
[б/а] Матеріали до історії заповідника. 1921 рік. Временное положение об управлении Аскания-Нова	39
[б/а] Матеріали до історії заповідника. 1921 рік. Декрет Ради Народніх Комісарів УСРР «Про Аскания-Нова» від 8 лютого 1921 р., м. Харків.	40
[б/а] Матеріали до історії заповідника. 1921 рік. Протокол Совещания об Аскания-Нова при Наркомземе Украины 13/1 1921 г.	41
[б/а] Новим шляхом (від редакції)	44
[б/а] Нові досвідні станції.	47
[б/а] Чаплі	47
Остап Вишня. Чаплі.	48
Десятова-Шостенко Н. Растительность 1-го Государственного заповедника «Чаплі» (Аскания-Нова) им. Х. Раковского.	51

Дідусенко Н., Прошкіна Н. Попередні відомості про планктон водоймищ Асканія-Нова	52
Караваєв В. Мурашки, зібрані в Заповідникові «Чаплі» та його околицях	70
Пачосский И. К. Наблюдения над целинным покровом в Аскании Новой в 1923 году	72
Різниченко В. Нарис Гідрогеологічних умов району державного степового заповідника «Чаплі»	100
Россинский Д. М. Перелет поганки большой	107
Теетцманн Ф. Про південно-російські степи та про маєтки герцога Ангальт-Кетенського, що знаходяться в Таврії	112
Фортунатов Б. К. Асканийский фазан.	136
Фортунатов Б. К. Аскания-Нова	141
Фортунатов Б. Приморські заповідники (фрагмент)	145
Шарлемань М. Матеріали до орнітофауни Державного Степового заповідника Чаплі та його району	148
Шарлемань М., Снігіревський С. Матеріяли до бібліографії про Державний Степовий Заповідник «Чаплі», кол. «Асканія-Нова»	188
Шептицкий Г. Об организации приморских заповедников на берегах Черного и Азовского морей	192
Штамм А. Охрана природы и организация заповедников (Фрагмент)	193

1927

[б/а] [б/н]	195
[б/а] II Німецький З'їзд в справі охорони природи	195
[б/а] (В. Г. Аверін) Держзаповідник «Асканія-Нова»	195
[б/а] Будівництво заповідника «Чаплі»	196
[б/а] Від редакції	196
[б/а] Постанова ВУЦВК і РНК УСРР «Про перший державний степовий заповідник «Чаплі» імені тов. Раковського» (Арт.415)	198
[б/а] Природничий парк (заповідник) на Україні.	201
[б/а] Радянська Україна (фрагмент)	202
[б/а] Справочник по Госзаповеднику «Чапли» им. Раковского (бывш. «Аскания-Нова») (фрагмент).	203
[б/а] Цілинні степи України	218
б/а [Шарлемань М.В.] До походження назви «Чаплі».	220
[А.С.] Полевое хозяйство	221
В.Г.Аверин. Перспективы развития охотничьего хозяйства на Украине (фрагмент)	222
Аверін В. Г. Про переліт литущих мишей.	222
Аверін В. Г. Чаплі. Охорона птахів та пташині заповідники на Україні	223

Аверін В.Г. Мисливство. Порадник українського мисливця (фрагменти).	224
Борзаківський Ол. Степ і степ, один без краю...	225
Борзаківський Ол. У «Чаплях»	231
Гребень Л. Зоотехническая опытная и племенная станция	238
Десятова-Шостенко Н. Дещо про охорону природи на заході (Німеччина і Америка) (фрагмент).	239
Дубровський В. Українська наука в УСРР. (Докінчення; фрагмент).	240
Іванов М. Ф. Несколько слов от заведующего станцией	240
Клеопов Ю. Д. Хомутовський степ (Маріупільська округа) (фрагмент).	241
Клепинин Н. Аскания-Нова и наука	242
Клоков М. <i>Dianthus campestris</i> М. В. та близькі до нього види на Україні.	243
Клоков М. Критичні нотатки.	253
Коварский А.С. Фитотехническая станция	254
Козлов П. Академик Козлов про сучасний стан Державного Заповідника «Чаплі» (кол. «Асканія-Нова») ім. Раковського	255
Козлов П. Государственный заповедник Аскания-Нова.	257
Ко-ко. [Колодько] Аскания-Нова строится.	263
Колодько М. Н. Наши достижения к десятой годовщине Октября	265
Котов М. И. Ботанико-географические исследования в Причерноморских степях. (фрагменти).	266
Лавренко Є. М. Охорона природи на Україні (фрагмент).	267
Лавренко Є. М. Рослинність України (фрагмент).	267
Лавренко Е. Цілинні степи України і потреба їхньої охорони (фрагмент)	280
Левіна Ф., Шалит М. Про рослинність островів Чурюка та Чурюк-Тюба на Сиваші, Мелітопольск. округи (фрагмент)	281
М. Ш. [Шарлемань М.В.] 100 лєтє существованія Асканія-Нова.	282
Окснер А. М. До вивчення флори обрїсників каменястих виходів України.	283
Пачоский И. К. Описание растительности Херсонской губернии, ч. III	284
Перелешина В. І. До пізнання фавни павуків Асканії – Нової.	285
Петропавловский А. Животноводство	288
Под'япольский Н.Н. Национальные парки СССР (фрагмент).	290
Постригань С. До питання про поширення подового гірчака (<i>Centaurea inuloides</i> (Fisch) Schmalh) на Україні.	292
Семенов-Тян-Шанский А. П., Медведев С. И. Три новых вида жуков навозников (Coleoptera, Scarabaeidae) из южно-русских степей	303
Соколов В. Екскурсія дітей в заповідник України Асканію-Нова.	307
Станчинский В. В. Изменчивость организмов и ее значение в эволюции. (фрагмент) . . .	327
Тарнані І. «Асканія-Нова» (Степной Заповедник Украины).	327

Тарнані І. Вісті Державного Степового Заповідника «Чаплі» ім. Х. Раковського.	329
Тарнані І. Про хижих птахів. (фрагмент).	331
Формозов А.Н. О перелетах летучих мышей (Chiroptera, Vespertilionidae) (Представлено Академиком-Секретарем ОФМ 18 V 1927).	332
Фортунатов Б.К. Зоопарк.	335
Шалыт М. С. Влияние пастбы овец на состояние растительности на степи Госзаповедника б. «Аскания Нова» (предварительное сообщение)	336
Шарлемань М. Охорона природи (фрагмент)	362
Шарлемань М. Охорона природи на Україні (фрагмент)	364
Шостенко Н.О. Ботанический сад госзаповедника	365
Энгель С. Аскания-Нова.	366
Юрович. Заповідники та заказники (фрагмент)	368
Яната О. До геоботаничного вивчення рослинності України (фрагмент)	368
Яната О., Кузьменко А. Звіт про діяльність Ботанічної секції С.-Г. Наукового комітету України в 1925–1926 році (1/X 1925 – 31/IX 1926) (фрагмент)	369
Додаток.	373
Публікації, тексти яких не вдалось знайти.	374
Іменний покажчик публікацій	374
Покажчик періодичних видань	378